

YMPÄRISTÖNSUOJELUN VALVONTASUUNNITELMA 2024–2028

HAUSJÄRVEN KUNTA
Keskustie 2-4, 12100 Oitti

1/2024

HAUSJÄRVI

SISÄLLYSLUETTELO

1.	JOHDANTO	3
2.	HAUSJÄRVEN YMPÄRISTÖOLOJEN JA ARVIO YMPÄRISTÖN PILAANTUMISEN RISKEISTÄ	4
3.	VALVONNAN JÄRJESTÄMINEN JA RESURSSIT	5
3.1.	Valvonnan tavoitteet ja sisältö.....	5
3.2.	Valvonnan voimavarat	5
3.3.	Henkilöstön koulutus	6
3.4.	Valvonnan maksullisuus	6
3.5.	Viranomaisten välinen yhteistyö.....	6
3.6.	Toimintojen riskinarviointi	8
3.7.	Valvontaohjelma	9
4.	VALVONNAN TOTEUTTAMINEN	9
4.1.	Tarkastuskäynnit	10
4.2.	Vuosiraportointi	11
4.3.	Toiminnan vaikutusten tarkkailu.....	11
4.4.	Valitukset ja ilmoitukset.....	11
4.5.	Hallintopakkokeinot	12
4.6.	Projekteina toteutettava valvonta	12
5.	VALVONTAKOhteet	12
5.1.	Ympäristönsuojelulain valvonta	12
5.1.1.	Ympäristöluvanvaraiset, ilmoituksenvaraiset ja rekisteröitävät valvontakohteet	12
5.1.2.	Kertaluonteista toimintaa koskeva ilmoitusmenettely.....	13
5.1.3.	Muu ympäristönsuojelulain mukainen valvonta.....	14
5.2.	Maa-aineslain valvonta	15
5.3.	Jätelain valvonta.....	15
5.4.	Muu lainsäädännön valvonta	16
6.	MENETTELYOHJEET	17
7.	VALVONTASUUNNITELMAN PÄIVITTÄMINEN.....	18

1. JOHDANTO

Hausjärven kunnan ympäristönsuojeluviranomaisena toimii ympäristölautakunta ja ympäristönsuojelun tehtävistä vastaa ympäristötoimi. Ympäristönsuojelulain (527/2014) 167 §:n mukaan valvontaviranomaisen on järjestettävä ympäristönsuojelulain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten valvonta niin, että se on laadukasta, säännöllistä, tehokasta ja perustuu ympäristöriskien arviointiin. Valvontaviranomainen voi asettaa tehtävät tärkeysjärjestykseen, jos se on välttämätöntä tehtävien hoitamiseksi asianmukaisesti.

Ympäristönsuojeluun liittyvän valvonnan tavoitteena on ympäristön pilaantumisen ehkäiseminen ja vähentäminen, terveellisen ja viihtyisän sekä luonnontaloudellisesti kestävä ja monimuotoisen ympäristön turvaaminen, jätteiden synnyn ja haitallisten vaikutusten ehkäiseminen sekä luonnonvarojen kestävä käytön edistäminen. Valvonnassa seurataan ja tarvittaessa huolehditaan siitä, että Hausjärven kunnan alueella toimitaan kunnallisen ympäristönsuojeluviranomaisen valvonnan alaisen lainsäädännön ja päätösten mukaisesti. Akuutteihin valvontatapahtumiin reagoidaan tilanteen mukaisesti.

Ympäristönsuojelulain 168 §:n mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on laadittava alueelleen ympäristönsuojelulain mukaista säännöllistä valvontaa varten suunnitelma (*valvontasuunnitelma*). Valvontasuunnitelmassa on oltava tiedot alueen ympäristöoloista ja pilaantumisen vaaraa aiheuttavista toiminnoista sekä käytettävissä olevista valvonnan voimavaroista ja keinoista. Suunnitelmassa on kuvattava valvonnan järjestämisen ja riskiarvioinnin perusteet ja valvonnasta vastaavien viranomaisten yhteistyö. Valvontasuunnitelmaan ei ole sisällytetty esimerkiksi lupa- ja ilmoituspäätösten valmistelua, lausuntojen valmistelua, toimenpidepyynnöiden käsittelyä tai kuntalaisten ja yritysten muuta neuvontaa. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on valvottava ympäristöluvanvaraisia, ilmoituksenvaraisia ja rekisteröitäviä toimintoja säännöllisesti määräaikaistarkastuksin, joiden tarkastustiheys on määriteltävä ympäristöriskien arvioinnin perusteella. Valvontasuunnitelma on tarkastettava säännöllisesti.

Luvanvaraisten, ilmoituksenvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen määräaikaistarkastuksista ja niiden muusta säännöllisestä valvonnasta tulee laatia ohjelma (*valvontaohjelma*). Valvontaohjelmassa on oltava tiedot valvottavista kohteista ja niihin kohdistuvista säännöllisistä valvontatoimista. Yksityiskohtainen valvontaohjelma on ei-julkinen asiakirja, josta laaditaan julkinen yhteenveto. Valvontaohjelma on pidettävä ajan tasalla.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi periä maksun sen valvontavastuulle kuuluvien toimintojen määräaikaistarkastuksista ja niiden muusta säännöllisestä valvonnasta, jotka perustuvat valvontaohjelmaan. Valvonnasta perittävistä maksuista päätetään ympäristönsuojeluviranomaisen taksassa.

Jätelaissa (646/2011) on säädetty valvontaviranomaisen velvollisuudesta suorittaa eräiden toimintojen määräaikaistarkastuksia sekä edellytetty kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen laatimaan muun muassa jätteen ammattimaisen keräyksen valvontaa varten suunnitelma. Suunnitelman tulee perustua arviointiin jätteistä ja niiden jätehuollosta aiheutuvista riskeistä ja ympäristövaikutuksista. Suunnitelmassa on esitettävä tarkastusten tavoitteet ja painopisteet, suunnitelman kattama maantieteellinen alue, suunnitellut tarkastukset ja niiden tiheys, tarkastuksiin osallistuvat viranomaiset ja niiden yhteistyötä

koskevat järjestelyt sekä muut tarkastusten asianmukaiseksi toteuttamiseksi tarpeelliset seikat. Suunnitelma on arvioitava uudelleen vähintään joka kolmas vuosi ja se on saatettava tarpeen mukaan ajan tasalle.

Kunnan alueella on myös valtion lupaviranomaisen Etelä-Suomen aluehallintoviraston (AVI) luvittamia toimintoja, joita valvoo Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus). Vaikka näissä kohteissa ELY-keskus suorittaa tarkastuksen ensisijaisesti, on myös kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella valvontavastuu. Hämeen ELY-keskuksen käytäntönä on, että kunnan ympäristöviranhaltijalle varataan mahdollisuus osallistua tarkastukselle. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen tekee alueellaan valvontayhteistyötä myös muiden viranomaistahojen kanssa.

Tämä valvontasuunnitelma on laadittu vuosille 2024-2028 ja se pohjautuu ympäristölautakunnan 12.2.2020 § 21 hyväksymään aiempaan valvontasuunnitelmaan vuosille 2020-2023. Hausjärven kunnan ympäristönsuojelun valvontasuunnitelma keskittyy ympäristönsuojelulain mukaisten tarkastusten suunnitelmalliseen järjestämiseen ja siihen on koottu toimintojen tarkastusten ja muiden säännöllisten valvontatoimenpiteiden perusteet.

2. HAUSJÄRVEN YMPÄRISTÖOLOT JA ARVIO YMPÄRISTÖN PILAANTUMISEN RISKEISTÄ

Tämä valvontasuunnitelma kattaa koko Hausjärven kunnan alueen. Valvonta-alueen asukasmäärä on 7 986 (Tilastokeskus, 11/2023). Kunnan taajama-aste oli vuonna 2022 64,9 % (Tilastokeskus). Hausjärven kokonaispinta-ala on 398,8 km² (Hämeen liitto), josta maapinta-alaa 389,4 km² (Tilastokeskus, 2018). Kunnan halki kulkee Riihimäen ja Lahden välinen kantatie 54 sekä Riihimäki-Lahti –rataosuus, kunnan länsipuolella kulkee päärata. Tieliikenne ja vaarallisten aineiden kuljetukset muodostavat mahdollisen pilaantumisriskin, johon ei voida valvontasuunnitelmassa esitetyin keinoin vaikuttaa.

Hausjärven kunnassa on neljä taajamaa: Hikiä, Monni, hallinnollinen päätaajama Oitti ja Ryttylä, joiden alueelle tiiviimpi asutus on keskittynyt. Hausjärven kulttuuriympäristölle ovat ominaista vanhat hämäläiskylät ja kauniit viljelysmaisemat. Jääkausi muovasi Hausjärven maisemaan reunamuodostumat eli harjut ja lukot.

Hausjärven kunnassa on 27 järveä, joista suurimmat ovat Valkjärvi (101,7 ha), Pursijärvi (87,95 ha) ja Ansionjärvi (74,05 ha). Vesistöjen tilaa seurataan säännöllisesti. Kunnan halki kulkee Päijänne-tunneli, jonka varrella pohjavettä tarkkaillaan säännöllisesti. Päijänne-tunnelin ympäristöä käsitellään kuin 1-luokan pohjavesialuetta.

Hämeen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus teki vuonna 2020 pohjavesialueiden luokitukseen ja rajauksiin muutoksia. Hausjärven kunnassa on yhteensä 11 luokiteltua pohjavesialuetta: neljä 1-luokan (vedenhankintaa varten tärkeä pohjavesialue), yksi 1E-luokan (vedenhankintaa varten tärkeä pohjavesialue, jonka pohjavedestä pintavesi- tai maaekosysteemi on suoraan riippuvainen) ja kuusi 2-luokan (muu vedenhankintakäyttöön soveltuva pohjavesialue) pohjavesialuetta. Kunnan alueelle ulottuu myös Hyvinkään 1E-luokan pohjavesialue. Riskejä pohjavesialueille aiheuttavat muun muassa teollisuus- ja yritystoiminta, maa-ainesten otto, tieliikenne, öljysäiliöt, jätevedet ja viemärit sekä pilaantunut maaperä ja pohjavesi.

3. VALVONNAN JÄRJESTÄMINEN JA RESURSSIT

3.1. Valvonnan tavoitteet ja sisältö

Tavoitteena valvonnassa on ensisijaisesti järjestää luvanvaraisten ja rekisteröityjen toimintojen sekä ympäristölainsäädännön ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten valvonta niin, että varmistetaan lainsäädännön ja lupien noudattaminen ja, että valvonta on käytettävät resurssit huomioiden laadukasta, säännöllistä, tehokasta ja perustuu ympäristöriskien arviointiin. Valvonnan tavoitteena on ympäristön pilaantumisen ehkäiseminen ja vähentäminen, terveellisen ja viihtyisän sekä luonnontaloudellisesti kestävä ja monimuotoisen ympäristön turvaaminen, jätteiden synnyn ja haitallisten vaikutusten ehkäiseminen sekä luonnonvarojen kestävä käytön edistäminen.

Luvanvaraisten toimintojen valvontaan kuuluvat suunnitelmalliset tarkastukset, toiminnanharjoittajalta edellytetyjen raporttien ja selvitysten tarkastaminen sekä neuvottelut ja annettavat lausunnot. Muita kuin luvanvaraisia tai rekisteröityjä toimintoja valvotaan pääasiassa tulleiden valitusten tai haittailmoitusten perusteella.

Valvonnan suunnitelmallisuudella pyritään valvonnan tehokkaaseen ja yhdenmukaiseen toteutukseen ja käytäntöihin, ympäristön pilaantumisen estämiseen sekä toimintojen aiheuttamien ympäristövaikutusten seuraamiseen.

Suunnitelmallisella valvonnalla pyritään varmistamaan riittävä ja ennalta määritelty tarkastustiheys eri toiminnoille. Laitoskohtainen määräaikaistarkastusten sekä muiden valvontatoimenpiteiden tarpeellisuus ja aikataulu määritellään toiminnasta ympäristölle ja terveydelle aiheutuvien riskien perusteella. Valvonta on tehokkainta, kun sitä kohdistetaan riskiarvioinnin perusteella haitallisimpiin ja suurimman riskin kohteisiin. Tarkastustoiminnan säännöllisyys perustuu valvontasuunnitelmaan ja –ohjelmaan.

3.2. Valvonnan voimavarat

Hausjärven kunnassa ympäristönsuojeluviranomaisena toimii ympäristölautakunta ja sen alaisena viranhaltijana ympäristösihteeri, jolle lautakunta on delegoinut muun muassa ympäristönsuojelulain mukaisen tiedonsaanti- ja tarkastusoikeuden. Ympäristösihteeri hoitaa ympäristönsuojeluun liittyviä lupa- ja valvontatehtäviä. Valvontaan liittyviin toimistotehtäviin kuten laskutukseen on käytettävissä osa toimistosihteerin työajasta.

Valvontasuunnitelman toteuttamiseen liittyvät tarkastukset ja raporttien seurannat yms. tehdään osana normaalia työnkuvaa ja työajasta vain osa voidaan irrottaa nimenomaan suunnitelmallista valvontaa varten. Lisäksi osa valvontaan käytettävissä olevasta työajasta on varattava tarkastuskäyntien suunnitteluun, raporttien tarkastamiseen sekä tarkkailutulosten seurantaan ja neuvontaan.

Säännöllisen valvonnan tulee olla resurssit huomioiden entistä suunnitelmallisempaa ja riskiarvioinnin perusteella hyvin kohdennettua ja priorisoitua.

3.3. Henkilöstön koulutus

Ympäristönsuojelun lainsäädäntö on jatkuvassa muutoksessa. Myös EU:n direktiivien soveltaminen ja niiden kansallisessa voimaansaamisessa tapahtuu muutoksia. Tuotantotavat ja tekniikat kehittyvät ja ICT-ohjelmistoja päivitetään. Nämä muutokset lainsäädännössä ja toimintaympäristössä edellyttävät alan kehityksen seuranta ja jatkuvaa koulutusta.

Henkilöstön jatkuvalla ja monipuolisella kouluttautumisella on tärkeä merkitys tehokkaan valvonnan suunnittelussa, toteuttamisessa ja kehittämisessä. Kouluttautumisen tavoitteena on tuntea ja osata soveltaa keskeistä lainsäädäntöä valvonnan eri osa-alueilla ja hallintoprosesseissa. Ympäristötoimen koulutus suunnitellaan vuosittain. Koulutus on pääasiassa ulkopuolisten tahojen järjestämää.

3.4. Valvonnan maksullisuus

Ympäristönsuojelulain 205 §:n mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi periä maksun ympäristönsuojelulain mukaisen luvan, ilmoituksen tai muun asian käsittelystä sekä valvontaohjelmassa esitetyistä säännöllisen valvonnan toimenpiteistä. Maksun suuruus ja sen perusteet määritetään kunnan hyväksymässä taksassa. Maksu voidaan periä kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen valvontavastuulle kuuluvien luvanvaraisten ja rekisteröitävien toimintojen valvonnasta, jotka on esitetty valvontaohjelmassa. Maksullisia toimenpiteitä voivat olla valvontatarkastusten lisäksi muun muassa vuosiraportin ja tarkkailutulosten tarkistaminen sekä hallintopakkomääräyksen valvomiseksi ja toiminnan keskeyttämisen noudattamiseksi tehdyt tarkastukset. Rikkomuspohjaiset maksut koskevat kaikkea toimintaa.

Jätelain 144 §:n mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi periä maksun jätelain suunnitelmallisesta valvonnasta. Maksu voidaan periä määräaikaistarkastusten ja muiden säännöllisten valvontatoimien lisäksi muun muassa jätelain mukaisten ilmoitusten tai muiden asioiden käsittelystä sekä tarkastuksista ja muista valvontatoimista, jotka ovat tarpeen jätelain 75, 125 ja 126 §:n mukaisen kiellon tai määräyksen antamiseksi ja sen noudattamisen valvomiseksi. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi valvontaviranomaisena määrätä myös jätelain 131 §:n mukaisen laiminlyöntimaksun.

Maa-aineslain valvonnasta peritään vuotuista valvontamaksua, joka perustuu lupakohdaisesti aineiden ottomäärään ja ottoalueen pinta-alaan (Maa-aineslaki 23 §). Maksua voidaan periä myös suunnitelmallisesta valvonnasta poikkeavista valvontatarpeista kuten vakuuksiin liittyvistä muutoksista sekä pakkokeinopäätöksistä.

Maastoliikennelain 30 §:n ja vesiliikennelain 106 §:n mukaan kunta voi periä maksun kyseisessä pykälässä tarkoitetun lupa-asian käsittelystä.

3.5. Viranomaisten välinen yhteistyö

Ympäristönsuojelulain mukaisia yleisiä valvontaviranomaisia ovat kunnan ympäristönsuojeluviranomaiset ja paikalliset ELY-keskukset. Lupa- ja rekisteröintivelvollisten kohteiden valvontavastuu on kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella sekä tietyissä kohteissa (aluehallintoviraston luvittamat laitokset) ja asioissa, kuten monissa vesilain mukaisissa valvonta-asioissa Hämeen ELY-keskuksella. Yhteistyö ja yhteydenpito ELY-

keskuksen kanssa on säännöllistä, valvontayhteistyötä tehdään muun muassa osallistamalla ELY-keskuksen valvomien laitosten tarkastuskäynneille. Erityisosaamista vaativissa valvontatapauksissa voidaan ELY-keskukselta pyytää asiantuntija-apua.

Ympäristösihteeri pitää säännöllisesti yhteyttä myös naapurikuntien viranhaltijoihin. Muun muassa kuntien rajalla tapahtuva toiminta voi edellyttää lausunnon pyytämistä naapurikunnasta tai yhteistarkastusta.

Paikallisen ympäristöterveysvalvonnan (Etelä-Hämeen ympäristöterveys) kanssa tehdään yhteistyötä asioissa, joihin yleensä liittyy mahdollinen terveyshaitta. Terveysvalvonnan kanssa suoritetaan tarvittaessa yhteistarkastuksia, jotka tavallisesti liittyvät haittaeläimiin, savuun tai meluun. Terveystarkastusviranomaiselta pyydetään lakisääteiset lausunnot muun muassa ympäristölupahakemuksiin ja vesihuoltolain mukaisiin vapautushakemuksiin.

Kunnan rakennusvalvonnan kanssa tehtävä yhteistyö on jatkuvaa muun muassa roskaantumisasiossa. Lisäksi yhteistyötä tehdään jätevesijärjestelmiä, hulevesiä, rakentamisesta ja purkamisesta aiheutuvia ympäristöhaittoja sekä jätehuoltoa koskevissa asioissa. Siistimistä vaativissa kiinteistöissä pidetään tarvittaessa yhteisiä tarkastuksia. Harkinta ympäristönsuojelulain tai maankäyttö- ja rakennuslain (tai rakentamislain) soveltamisesta tehdään tapauskohtaisesti yhteistyössä ympäristönsuojelun ja rakennusvalvonnan kanssa. Ympäristönsuojelu antaa pyydettyä lausuntoja rakennuslupahakemuksiin muun muassa jätevesien käsittelyä koskien.

Jätehuoltoviranomaisena Hausjärvellä toimii jätelautakunta Kolmenkierto, joka toimii 13 kunnan yhteislautakuntana. Jätelautakunnan isäntäkuntana toimii Hämeenlinnan kaupunki. Jätehuollossa toimii yhteistyössä kaikkiaan kolme eri toimijaa, kuntien yhteinen jätelautakunta Kolmenkierto, kuntien omistama jäteyhtiö Kiertokapula Oy ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Jätelautakunnalle kuuluu jätehuollon viranomaistehtävät, Kiertokapula Oy:lle jätehuollon palvelutehtävät ja ympäristönsuojeluviranomaiselle jätehuollon valvonta.

Pelastuslaitos on yhteistyötaho onnettomuustapauksissa. Onnettomuuksista, joista voi aiheutua mahdollista ympäristön pilaantumisen vaaraa, pelastuslaitos ilmoittaa ympäristösihteerille, joka pyrkii tarvittaessa lähtemään kohteeseen mahdollisuuksien mukaan. Onnettomuustilanteissa harkitaan tapauskohtaisesti tarvittavat valvonta- ja jälkiseurantatoimenpiteet. Tarvittaessa onnettomuudesta ollaan yhteydessä myös ELY-keskukseen (mm. pilaantuneet maat).

Maatilojen ja maatalouden ympäristönsuojeluun liittyvissä asioissa tehdään yhteistyötä maaseutuelinkeinoviranomaisen maaseutupalveluyksikön kanssa. Yhteistyö on tavallisesti neuvontaa, mutta joissain tapauksissa lausuntojen pyytämistä ja valvontaa. Maatalouskohteissa muun muassa lannoitteisiin liittyvissä asioissa voidaan yhteistyötä tehdä myös Ruokaviraston kanssa.

Joissakin tapauksissa yhteistyötä tehdään myös poliisin kanssa. Mahdollisissa ympäristönsuojelulainsäädännön tai sen nojalla annettujen säännösten rikkomistapauksissa tehdään harkinta esitutkintapyyntöjen tekemisestä poliisille. Poliisilta saa tarvittaessa virka-apua esimerkiksi tarkastusten tai tutkimusten suorittamiseen.

Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (Tukes) kanssa tehdään tarvittaessa yhteistyötä kemikaalien varastointia koskien ja osallistumalla mahdollisille Tukesin valvomien laitosten tarkastuskäynneille.

3.6. Toimintojen riskinarviointi

Riski ymmärretään yleisesti tarkoittavan toiminnasta aiheutuvaa tapahtumaa, jonka seurauksena ympäristö voi pilaantua. Riskin merkittävyyteen vaikuttaa riskin toteutumisen todennäköisyys ja siitä aiheutuvan seurauksen vakavuus. Mitä suuremman riskin toiminta ympäristölle aiheuttaa, sitä tiiviimmin sitä on valvottava.

Riskinarvio on tehty kaikille lupa- ja rekisteröintivelvollisille valvontakohteille laitoskohtaisesti sisältäen toiminta- ja sijaintiriskien arvioinnin. Uusien toimintojen riskinarviointi tehdään luvan myöntämisen tai rekisteröinnin jälkeen. Valvontakohteet jaetaan riskinarvion perusteella neljään valvontaluokkaan:

- Valvontaluokka 1 (VL1): Tarkastus vuosittain
- Valvontaluokka 2 (VL2): Tarkastus vähintään joka 2. vuosi
- Valvontaluokka 3 (VL3): Tarkastus vähintään joka 3. vuosi
- Valvontaluokka 4 (VL4): Tarkastus vähintään kerran 5-10 vuodessa

Toimintojen riskien arvioinnissa arvioidaan ensin riskin olemassaolo pisteytyksellä 0 tai 1 (ei riskiä tai riski tunnistettu), ja sitten tunnistetun riskin todennäköisyys ja pilaantumisen merkittävyys. Taulukossa 1 on esitetty arvioitavat toiminta- ja sijaintiriskit sekä riskin merkittävyyden arvioinnissa käytettävä luokittelu.

Taulukko 1. Laitosten toiminta- ja sijaintiriskien arviointi sekä riskin merkittävyyden arviointi.

Toimintariski		Sijaintiriski	
toiminnan luonne ja laajuus		pohjavesi	
tilat ja laitteet		pintavesi	
tuotantoon ja valmistukseen liittyvät tekijät		asutuksen /loma-asutuksen läheisyys	
kuljetukset ja varastointi		vaikutuspiirissä olevat muut herkätkohteet (koulut, sairaalat, luonnonsuojelu- ja virkistysalueet)	
Todennäköisyys (riskin toteutumisen)	Seuraukset (pilaantumisen merkittävyys)		
	vähäiset	haitalliset	vakavat
epätodennäköinen	1 merkityksetön	2 vähäinen	3 kohtalainen
mahdollinen	2 vähäinen	3 kohtalainen	4 merkittävä
todennäköinen	3 kohtalainen	4 merkittävä	5 sietämätön

Toimintariskeissä riskiksi on tunnistettu muun muassa laitoksen ikä, toiminta-alueen pinta-ala ja vaikutusalueen laajuus, tilojen ja laitteiden ikä, toiminnan useat eri tuotantoprosessit, melu-, ilma- ja jätevesipäästöt sekä varastoitavien ja kuljetettavien aineiden kuten kemikaalien ja jätteiden laatu. Sijaintiriskejä ovat muun muassa sijoittuminen luokitellulle pohjavesialueelle, vesistön läheisyyteen tai alle 500 metrin etäisyydelle asutuksesta tai muusta häiriintyvistä kohteista.

Riskin merkittävyyttä arvioitaessa on otettu huomioon riskin toteutumisen todennäköisyys ja mahdollisen pilaantumisen merkittävyys, joiden perusteella riskit on pisteytetty asteikolla 1-5 merkitykseltömästä riskistä (1) sietämättömään riskiin (5). Mikäli joidenkin riskien osalta arvioinnista saadaan tulokseksi sietämätön riski, edellyttää se aina valvontatoimia tai luvan myöntämisen edellytysten arviointia uudelleen.

Riskien merkittävyyden pisteytyksellä saadaan kullekin valvontakohteelle riskeihin ja niiden merkittävyyteen perustuva pisteytys, jonka perusteella toiminnot jaetaan valvontaluokkiin VL1 (yli 29 pistettä), VL2 (23-28 pistettä), VL3 (15-22 pistettä) ja VL4 (alle 14 pistettä).

Tarkastuksilla todettujen puutteiden, lupamääräysten noudattamatta jättämisen, tarkailutuloksissa todettujen muutosten, arvioitua vähäisempien ympäristövaikutusten tai käytössä olevan tekniikan taikka muun valvontahistorian perusteella kohteen valvontaluokkaa voidaan muuttaa joko korkeammaksi tai matalammaksi valvontaluokaksi mikäli se katsotaan tarpeelliseksi valvonnan kannalta.

Jätteen ammattimaisen keräystoiminnan osalta riskinarvioinnissa painottuvat osin samat edellä mainitut kriteerit. Lisäksi valvonta- ja tarkastustoimia määriteltäessä kiinnitetään huomiota jätehuollon asianmukaisuuteen sekä tietojen ajantasaisuuteen ja ohjeistuksen riittävyteen. Tarkastustarpeeseen vaikuttaa olennaisesti toiminnan laajuus, kerättävät jätejakeet sekä toiminnasta aiheutuva pilaantumisen vaara.

3.7. Valvontaohjelma

Valvontaohjelma laaditaan ympäristönsuojelulain 168 §:n mukaisesti ja se sisältää myös jätelain 124 §:n mukaisen suunnitelman. Valvontaohjelma muodostuu laitosluelestosta, joka sisältää laitokohtaisen, riskinarviointiin perustuvan suunnitelman kalenterivuoden aikana tehtävistä tarkastuksista ja mahdollisista muista suunnitelmallisista valvontatoimenpiteistä. Valvontaohjelma sisältää myös kuvauksen edellisen vuoden ohjelman toteutumisesta. Yksityiskohtainen valvontaohjelma on ei-julkinen asiakirja, sillä sen julkaiseminen saattaa heikentää valvonnan tavoitteiden toteutumista ja se sisältää tarkkoja tietoja valvontakohteista. Valvontaohjelmasta laaditaan julkinen yhteenveto.

Valvontaohjelmaa laadittaessa otetaan huomioon laitoksille aiemmin tehty valvonta. Ohjelman vuosittaisia tarkastuksia määriteltäessä priorisoidaan laitokset, edellisen tarkastusajankohdan ja riskiluokituksen mukaan. Ohjelman laatimisessa huomioidaan myös valvontatoimenpiteiden jakautuminen eri vuosille, jotta valvontaresurssit riittävät suunnitellun valvonnan toteuttamiseen.

Maa-aineslain valvontakohteet on koottu lupa-/laitoskohtaisesti, ja niihin tehdään valvontatarkastukset vuosittain.

4. VALVONNAN TOTEUTTAMINEN

Ympäristönsuojelulaissa tarkoitettulla viranomaisella tai sen määräämällä viranhaltijalla on oikeus valvontaa varten muun muassa saada salassapitovelvollisuuden estämättä välttämättömiä tietoja viranomaisilta ja toiminnanharjoittajalta, kulkea toisen alueella, saada tarpeelliset tiedot tuotteen valmistuksesta ja siinä käytettävistä aineista sekä val-

mistettävistä, maahan tuotavista tai muutoin markkinoille saatettavista tuotteista tuotteen valmistajalta, maahantuojalta tai muulta markkinoille saattajalta, suorittaa mitauksia sekä ottaa näytteitä ja tallentaa ääntä tai kuvaa, päästä paikkaan, jossa toimintaa harjoitetaan, tarkkailla toimintaa sekä sen päästöjä ja ympäristövaikutuksia sekä tehdä tarkastuksia edellä mainittuja keinoja käyttäen (YSL 172 §). Hausjärven kunnassa tiedonsaanti- ja tarkastusoikeus on delegoitu ympäristösihteerille.

Valvontatyötä ovat muun muassa tarkastusten suorittaminen, raporttien tarkistaminen, selvitysten ja suunnitelmien hyväksyminen, mahdollinen projektiluonteinen valvonta sekä valitukseen ja akuutteihin tilanteisiin reagoiminen.

Ensisijaisesti hoidetaan aina valitukset sekä toiminnanharjoittajien häiriöpäästöilmoitukset. Tästä johtuen valvontasuunnitelmaa ei välttämättä aina pystytä toteuttamaan suunnitellusti. Tarvittaessa valvontatiheyttä muutetaan tai kohde tarkastetaan valvontasuunnitelmaan merkittyä aikaisemmin, jos esimerkiksi vuosiraportointien valvonnan yhteydessä havaitaan tähän tarvetta.

Ympäristösihteerin osallistuu mahdollisuuksien mukaan vuosittain aluehallintoviranomaisen suorittamiin lupavalmisteluun liittyviin sekä ELY-keskuksen suorittamiin lupavelvollisten kohteiden valvontaan liittyviin tarkastuksiin. Kunnan ja aluehallintoviranomaisen toimivaltajako lupa-asioissa perustuu valtioneuvoston asetuksen ympäristönsuojelusta (713/2014) ensimmäiseen lukuun (lupaviranomaisessa käsiteltävät lupa-asiat). Tyypillisesti kunnan toimivaltaan kuuluvat pienemmät ja ympäristövaikutuksiltaan vähäisemmät toiminnot.

4.1. Tarkastuskäynnit

Valvontaviranomaisen on järjestettävä ympäristönsuojelulain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten valvonta niin, että se on laadukasta, säännöllistä, tehokasta ja perustuu ympäristöriskien arviointiin. Valvontaviranomainen voi asettaa tehtävät tärkeysjärjestykseen, jos se on välttämätöntä tehtävien hoitamiseksi asianmukaisesti (YSL 167 §). Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on valvottava ympäristöluvanvaraisia, ilmoituksenvaraisia ja rekisteröitäviä toimintoja säännöllisesti määräaikaistarkastuksin. Tarkastuskohteet ja -tiheys on määriteltävä ympäristöriskien arvioinnin perusteella.

Tarkastus on suoritettava myös tarvittaessa ympäristönsuojelulain 169 §:n mukaisessa onnettomuus-, haitta- ja rikkomustilanteessa ja 186 §:n mukaisissa vireillepanoasioissa.

Valvontaviranomaisen oikeudesta tehdä tarkastuksia ja saada valvontaa varten tarpeellisia tietoja on säädetty myös maa-aineslain (555/1981) 14 §:ssä, vesilain (587/2011) 14 luvun 3 §:ssä sekä jätelain (646/2011) 123 §:ssä.

Tarkastuksesta on laadittava tarkastuskertomus. Kaikki käynnit laitoksissa eivät välttämättä ole ympäristönsuojeluasetuksen mukaisia tarkastuksia. Usein tehdään tutustumiskäyntejä, pidetään neuvottelu yrityksen tiloissa tai tarpeen vaatiessa käydään laitoksen lähellä tai pihassa. Valvontasuunnitelmassa tarkoitetaan tarkastuskäynnillä sellaista paikan päällä laitoksessa käyntiä, jonka perusteella on laadittu pöytäkirja. Toiminnanharjoittajan edustajan tulee pääsääntöisesti olla mukana tarkastuksessa, ja käynnistä on yleensä pitänyt sopia etukäteen.

Yhteen tarkastukseen kuuluu 1–2 työpäivää riippuen toiminnan laadusta, laajuudesta ja valvontahistoriasta. Tähän kuuluu yrityksen tietojen haku ja tarkastus sekä muut esival-

mistelut, yhteydenotto yritykseen, tarkastuskäyntiin kuluva työaika matkoineen ja tarkastuspöytäkirjan laatiminen.

4.2. Vuosiraportointi

Uusissa ympäristölupapäätöksissä on toiminnasta pääsääntöisesti määrätty tekemään vuosiraportti tai -yhteenveto. Vuosiraportti on yleensä edellytetty toimittamaan seuraavan vuoden maaliskuu- tai huhtikuun loppuun mennessä. Vuosiraportoinnista on voitu määrätä myös suoraan laissa tai asetuksessa.

Ympäristösihteeri tarkistaa, että kaikki vuosiraportit ovat tulleet ja pyytää puuttuvat raportit luvan haltijoilta, ensin puhelimitse tai sähköpostitse ja tarvittaessa kehoituskirjeellä. Vuosiraportti tarkistetaan vertaamalla siinä olevia tietoja ympäristölupapäätöksen tietoihin. Tarvittaessa pyydetään toiminnanharjoittajalta lisätietoa raportissa esitetyistä asioista. Jos toiminta on olennaisesti laajentunut tai muuttunut, on aloitettava neuvottelut uuden luvan tarpeesta.

Vuosiraportti on hyvä ja nopea valvonnan keino, jota käyttämällä luvanhaltijan ja viranomaisen välillä on vuosittaista yhteydenpitoa.

4.3. Toiminnan vaikutusten tarkkailu

Ympäristölupapäätöksiin on kirjattu tarkkailumääräyksiä. Niiden toteuttamista ja tuloksia valvotaan vuosittain. Ympäristösihteeri tarkistaa, että tarkkailutulokset ovat tulleet ja pyytää puuttuvat tulokset toiminnanharjoittajilta. Tarkkailutuloksia verrataan luvassa asetettuihin raja-arvoihin tai aiempiin tarkkailutuloksiin. Jos raja-arvot ylittyvät tai tarkkailutuloksissa havaitaan olennaisia muutoksia huonompaan, tulee valvontaviranomaisen edellyttää toiminnanharjoittajaa selvittämään, mistä havainnot johtuvat ja korjaamaan mahdolliset puutteet toiminnassa.

4.4. Valitukset ja ilmoitukset

Ympäristönsuojelulain 169 §:n mukaan, jos haitasta tehdyn ilmoituksen vuoksi on aiheutunut olettaa, että toiminnasta aiheutuu terveyshaittaa tai merkittävää muuta lain 5 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua ympäristön pilaantumisen seurausta tai sen vaaraa, valvontaviranomaisen on tarkastettava toiminta tai selvítettävä asia muulla asianmukaisella tavalla. Yleensä valitukset lupavelvollisten laitosten toiminnasta tulevat lähinaapurilta heille aiheutuvien haittojen vuoksi.

Valvontaviranomaisen on selvítettävä mahdollisen haitan esiintyminen ja tarvittaessa ryhdyttävä toimenpiteisiin haitan poistamiseksi. Haitan (esim. haju tai melu) todentaminen voi olla vaikeaa muun muassa sen ajoittaisuuden ja subjektiivisten syiden takia. Usein yhteydenotto toiminnanharjoittajaan ja asian tutkiminen yhteistyössä on helpoin tapa edetä asian selvittämisessä. Monesti tarvittavat korjaustoimenpiteet ovat pieniä ja niistä voidaan sopia toiminnan harjoittajan kanssa. Mikäli asia ei etene neuvottelemalla, valvontaviranomainen voi antaa tarvittavat määräykset YSL 175 §:n perusteella. Kiireellisissä tapauksissa määräyksen voi antaa YSL 182 §:n perusteella viranhaltija. Silloinkin asia on tuotava viivytyksettä ympäristölautakunnan päätettäväksi.

Nimettömiin ilmoituksiin reagoiminen on viranomaisen omassa harkinnassa. Aiheettomilta tuntuvat nimettömät ilmoitukset jätetään huomiotta.

4.5. Hallintopakkeineinot

Laadukas ja tehokas valvonta edellyttää, että viranomaisen ryhtyy havaituissa laittomissa tilanteissa ja luparikkomuksissa tarpeellisiin toimenpiteisiin (neuvottelu, kehoitus, määräys, hallintopakko). Mikäli toiminnanharjoittaja ei noudata lakeja tai niiden nojalla annettuja asetuksia tai määräyksiä, voi viranomaisen tehostaa määräystään hallintopakkolla. Se on hallinnollinen keino veloitettun pakottamiseksi tekemään jotain tai olemaan tekemättä jotain. Hallintopakoprosessi on kaksivaiheinen: ensin veloitteen ja siihen liitettävän tehosteen asettaminen ja myöhemmin mahdollisesti tehosteen tuomitsemisen/täytäntöönpano.

Tapauskohtaisesti tulee harkittavaksi myös tutkintapyyntöjen tekeminen poliisille. Ympäristönsuojelulain 188 §:n mukaan valvontaviranomaisen tulee tehdä ilmoitus 224 ja 225 §:ssä tarkoitettua teosta tai laiminlyönnistä (mm. ympäristön turmeleminen) poliisille esitutkintaa varten. Ilmoitus saadaan kuitenkin jättää tekemättä, jos tekoa on pidettävä olosuhteet huomioon ottaen vähäisenä eikä yleisen edun ole katsottava vaativan syytteen nostamista.

4.6. Projekteina toteutettava valvonta

Laitoksilta ja toiminnoilta, jotka eivät säännöllisesti toimita vuosiraporttia, voidaan ajoittain pyytää samanlaisia toimintaa koskevia tietoja kuin vuosiraporteissa. Samanaikaisesti voidaan pyytää esim. kaikkien tiettyä toimialaa (esim. eläinsuojat) olevien laitosten tietoja. Tämä on hyödyllistä esimerkiksi silloin, kun lainsäädännössä annetaan uusia, tiettyä toimialaa koskevia määräyksiä tai tällaisten määräysten toimeenpanon määräaika lähes tyy. Tällaisissa tapauksissa on jatkotoimenpiteiden suunnitteluun ja neuvotteluun toiminnanharjoittajan kanssa varattava riittävästi aikaa.

Myös muita kuin ympäristöluvanvaraisia laitoksia voidaan tarkastaa projektiluontoisesti. Projektiluonteista valvontaa suoritetaan kuitenkin aina resurssien ja kulloisenkin työtilanteen sallimissa puitteissa.

5. VALVONTAKOHEET

Ympäristönsuojelun valvonta suunnataan ensisijaisesti kohteisiin, joissa ympäristön pilaantumisen vaaran arvioidaan olevan suurin. Huomioon otetaan toiminnan mahdollinen poikkeaminen säädösten ja päätösten vaatimuksista. Myös kuntalaisten yhteydenotot, aiemmat viranomaishuomautukset tai ympäristövahingot vaikuttavat valvonnan suuntaamiseen.

5.1. Ympäristönsuojelulain valvonta

5.1.1. Ympäristöluvanvaraiset, ilmoituksenvaraiset ja rekisteröitävät valvontakoheet

Ympäristölupavelvollisia laitoksia on Hausjärven kunnan alueella yhteensä 26 kpl, joista 17 kpl kuuluu kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen (ympäristölautakunta) toimivaltaan ja 9 kpl valtion ympäristölupaviranomaisen (Etelä-Suomen aluehallintovirasto) toimivaltaan. Ensisijainen valvontavastuu aluehallintoviraston toimivaltaan kuuluvien koh-

teiden osalta on paikallisella elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskuksella (Hämeen ELY-keskus).

Rekisteröintimenettelyn piirissä olevia ympäristönsuojelun tietojärjestelmään rekisteröityjä laitoksia on 5 kpl. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen valvoo rekisteröityjä laitoksia säännöllisesti jälkivalvontatoimenpitein. Rekisteröintimenettelyn mukaisten toimintojen minivaatimukset annetaan toimialakohtaisissa asetuksissa.

Ympäristönsuojelulain mukaisesta yleisestä ilmoitusmenettelystä on säädetty ympäristönsuojelulain 115 a §:ssä. Yleinen ilmoitusmenettely on lupamenettelyn kaltainen menettely, joka koskee vähäisiä ympäristövaikutuksia aiheuttavia toimintoja. Vuonna 2019 voimaan tulleen lain muutoksen jälkeen Hausjärvellä ei ole tehty yleistä ilmoitusmenettelyä koskevia päätöksiä.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen toimivaltaan kuuluvat ympäristönsuojelulain nojalla valvottavat ympäristöluvalliset ja rekisteröidyt kohteet toimialoittain jaoteltuna on esitetty taulukossa 2.

Taulukko 2. Hausjärven kunnan alueella sijaitsevat valvontasuunnitelmaan sisällytetyt ympäristönsuojelulain nojalla valvottavat kohteet.

Valvottavat kohteet / toiminta	kpl
Energiantuotanto	1
Liikenne	2
Kivenlouhinta ja murskaus	8
Betoniasemat ja betonituotetehtaat	3
Eläinsuojat	3
Ampumaradat	1
Poltonesteiden jakeluasema	3
Krematoriot	1
Yhteensä	22

5.1.2. Kertaluonteista toimintaa koskeva ilmoitusmenettely

Ympäristönsuojelulain mukaan tietyistä ympäristöhaittaa aiheuttavista toiminnoista on tehtävä ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Ilmoitusmenettelystä on säädetty ympäristönsuojelulain 118-120 §:ssä.

Melua ja tärinää aiheuttava tilapäinen toiminta (YSL 118 §)

Erityisen häiritsevää melua tai tärinää aiheuttavasta tilapäisestä toiminnasta tai tapahtumasta on tehtävä ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Ilmoitukset koskevat pääasiassa ulkoilmatapahtumia. Hausjärvellä meluilmoituksia käsitellään vuosittain noin 5-10 kpl. Jälkivalvontatarkastuksia tehdään tarvittaessa.

Koeluonteinen toiminta (YSL 119 §)

Koeluonteisesta lyhytaikaisesta toiminnasta on tehtävä ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle, kun tarkoituksena on kokeilla uutta tekniikkaa, raaka- tai polttoainetta, valmistus- tai polttomenetelmää tai puhdistuslaitetta taikka käsitellä jätettä laitos- tai ammattimaisesti vaikutusten, käyttökelpoisuuden tai muun seikan selvittämiseksi, eikä toiminta vaadi ympäristölupaa. Koeluonteisen toiminnan paikka, tilat ja tekniikka tarkas-

tetaan aina ennen asiassa annettavaa päätöstä. Hausjärvellä ilmoituksia ei ole viime vuosina tullut käsiteltäväksi.

Poikkeuksellinen tilanne (YSL 120 §)

Muussa kuin luvanvaraisessa, ilmoituksenvaraisessa tai rekisteröitävässä toiminnassa tapahtuvasta onnettomuudesta, ennakoimattomasta tuotantohäiriöstä taikka rakennelman tai laitteen purkamisen poikkeuksellisesta tilanteesta on ilmoitettava kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle, jos tilanteesta aiheutuu tai uhkaa aiheutua päästöjä tai syntyy jätettä siten, että siitä voi aiheutua ympäristön pilaantumisen vaaraa tai aiheutuu erityisiä toimia jätehuollossa. Ilmoitus voi liittyä isoihin purkutöihin, joissa purkutyöstä voi aiheutua merkittävää melu- tai pölyhaittaa. Kohde tarkastetaan aina ilmoitus päätöksen valmistelun yhteydessä. Hausjärvellä ilmoituksia ei ole viime vuosina tullut käsiteltäväksi.

5.1.3. Muu ympäristönsuojelulain mukainen valvonta

Ympäristöluvallisten laitosten lisäksi kunnan alueella on mm. laitoksia ja yrityksiä, joiden toiminta ei edellytä ympäristölupaa, mutta joiden toiminnasta saattaa aiheutua riskejä ympäristölle. Tällaisia voivat olla muun muassa pienet toimijat, joiden toiminnan kapasiteetti ei ylitä ympäristölupavelvollisuuden lupakynnystä.

Tämäntyyppisten laitosten valvontaa tehdään kulloinkin käytettävissä olevien resurssien puitteissa ja pääasiassa valvontaa suoritetaan ainoastaan valitusten ja ilmoitusten perusteella.

Määräys pilaantumisen ehkäisemiseksi (YSL 180 §)

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi antaa yksittäisiä määräyksiä pilaantumisen ehkäisemiseksi muille kuin luvan- tai ilmoituksenvaraisille tai rekisteröitäville toimintoille. Määräyksiä valvotaan jälkivalvontatarkastuksin tarpeen mukaan.

Talousjätevesien käsittelyn valvonta

Jätevesien käsittelyvaatimuksista säädetään ympäristönsuojelulain 16. luvussa sekä valtioneuvoston asetuksessa 157/2017. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtäviin kuuluvat vesilaitosten viemäriverkkojen ulkopuolella sijaitsevilla kiinteistöillä syntyvien talousjätevesien lupa- ja valvonta-asiat.

Rakennusten, jotka sijaitsevat luokitellulla pohjavesialueella tai enintään 100 metriä rannasta, jätevesijärjestelmät tuli kunnostaa 31.10.2019 mennessä lainsäädännön perustason puhdistusvaatimukset täyttäväksi. Lisäksi kaikilla viemäriverkoston ulkopuolella olevilla kiinteistöillä tulee olla selvitys jätevesijärjestelmästä ja sen käyttö- ja huolto-ohjeet. Jätevesijärjestelmien valvontaa suoritetaan pääasiassa haittailmoitusten perusteella.

Ympäristönsuojelumääräysten valvonta

Nykyiset Hausjärven kunnan ympäristönsuojelumääräykset ovat tulleet voimaan 1.5.2022. Määräysten tavoitteena on paikalliset olosuhteet huomioon ottaen ehkäistä ympäristön pilaantumista sekä poistaa ja vähentää pilaantumisesta aiheutuvia haittoja. Ympäristönsuojelumääräyksiin liittyvät valvontatehtävät tulevat vireille lähinnä yleisö- ja haittailmoitusten perusteella koskien muun muassa autojen pesua.

Ympäristönsuojelumääräyksistä voidaan tietyissä tapauksissa ja tietyin edellytyksin tehdä poikkeamispäätös. Valtaosa poikkeamispäätöksistä koskee käytöstä poistettujen öljysäiliöiden poistamista maaperästä, hakemuksia käsitellään vuosittain muutamia. Tarkastuksia tehdään tapauskohtaisesti.

Maatalouden ja eläinsuojien valvonta

Maatalouden toiminnanharjoittajiin, jotka eivät ole lupa-, ilmoitus- tai rekisteröintimenettelyjen piirissä, kohdistetaan valvontaa saatujen yleisö- ja haitta-ilmoitusten perusteella. Valvontatoimenpiteitä saatetaan tehdä myös muilta viranomaistahoilta tulleiden ilmoitusten perusteella. Tarkastuksia tehdään harkinnan mukaan tarvittaessa.

Valtioneuvoston asetus eräiden maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamisesta (ns. nitraattiasetus, 1250/2014) säätelee muun muassa eläintilojen lannan varastointia. Nitraattiasetuksen mukaiset aumausilmoitukset käsitellään pääasiassa toimistotyönä toimitetun aineiston perusteella. Kohteeseen tehdään tarkastus muun muassa, mikäli auman sijainti ei selviä riittävästi toimitetusta aineistosta.

5.2. Maa-aineslain valvonta

Maa-aineslaissa (555/1981) tarkoitetulla valvontaviranomaisella on valvontatehtävän hoitamiseksi oikeus tehdä tarkastuksia, suorittaa mittauksia ja ottaa näytteitä ottamispaikalla (14 §). Hausjärven kunnassa ympäristölautakunta toimii maa-aineslain mukaisena lupa- ja valvontaviranomaisena ja on delegoinut tarkastusoikeuden ympäristösihteerille. Maa-aineslain mukaan tarkastukset voivat koskea muun muassa lupapäätöksessä ottamistoiminnalta edellytetyjä seikkoja sekä muita vastaavia ottamistoiminnan laatua ja vaikutuksia koskevia seikkoja. Maa-aineslain kohteita valvotaan lisäksi vuosiraportoinnin ja vesitarkkailun tarkastamisen yhteydessä.

Voimassaolevia maa-aineslupia Hausjärven kunnan alueella vuoden 2024 alussa on yhteensä 11 kpl, joista 4 kpl on yhteiskäsittelylupia (maa-aines- ja ympäristölupa). Yhden maa-aineslupan osalta valitusasian käsittely on kesken hallinto-oikeudessa. Maa-aineslupavelvollisten kohteiden luokittelussa ei ole käytetty edellä esitettyä riskiarviointia, vaan lähtökohtaisesti kaikki maa-aineslupavelvolliset kohteet tarkastetaan vuosittain. Maa-aineslain valvonnasta peritään vuosittainen valvontamaksu kunnan maa-aines-taksan mukaisesti.

Valvontaviranomaiselle kuuluu luvallisten ottamisalueiden lisäksi kotitarveoton valvonta. Lupa ei ole tarpeen, jos aineksia otetaan omaa tavanomaista kotitarvekäyttöä varten asumiseen tai maa- ja metsätalouteen. Käytön tulee liittyä rakentamiseen tai kulkuyhteyksien kunnossapitoon. Kotitarveotosta tulee ilmoittaa maa-aineslain mukaiselle valvontaviranomaiselle silloin, kun ottamisalueesta on otettu tai on tarkoitus ottaa enemmän kuin 500 kiintokuutiometriä maa-aineksia. Kotitarveottoa valvotaan lähinnä tulleiden ilmoitusten ja valitusten perusteella.

5.3. Jätelain valvonta

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen on jätelain mukainen yleinen valvontaviranomainen. Jätelain nojalla tehtävässä valvonnassa noudatetaan soveltuvin osin ympäristönsuojelulain toimintojen valvontakeinoja ja menettelyjä. Jätelain 124 §:n mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on laadittava muun muassa jätteen ammattimaisen keräyksen valvontaa varten suunnitelma.

Rekisteröitävä jätteen keräystoiminta

Jätelain 100 §:n mukaan jätteen ammattimaisesta keräystoiminnasta on tehtävä ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle jätehuoltorekisteriin merkitsemistä varten. Ympäristösihteeri tarkastaa rekisteröitävän toiminnan asianmukaisuuden ilmoituksen käsittelyn yhteydessä ja ilmoittaa keräystoimintaa harjoittavalle rekisteröinnistä. Rekisteröinnistä peritään taksan mukainen maksu. Rekisteröinnin jälkeinen valvontatarve arvioidaan tapauskohtaisesti huomioiden muun muassa toiminnan laajuus ja kerättävät jättejakeet. Valvontaan tehdään myös haittailmoitusten perusteella.

Hausjärven kunnassa on rekisteröity 6 keräystoimintaa koskevaa ilmoitusta.

Muu jätelain valvonta

Jätelain säännöllisen valvontavelvollisuuden piiriin kuuluvat muut kuin ympäristöluvanvaraiset laitokset ja toiminnot. Jätelain yleinen valvonta kohdistuu muun muassa jätehuoltoon liittymisen valvontaan, jätehuoltomääräysten noudattamisen valvontaan ja roskaantumisasiin.

Vaarallista jätettä tuottavia toimintoja tarkastetaan pääsääntöisesti haittailmoitusten perusteella ja projektiluonteisesti. Luvanvaraisten toimintojen osalta vaarallista jätettä koskevaa valvontaa suoritetaan osana ympäristö- tai maa-ainesluvan valvontaa.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen valvoo Jätelautakunta Kolmenkierron alueen jätehuoltomääräysten noudattamista. Valvontatehtävät ovat koskeneet pääosin jätteiden omatoimista käsittelyä kuten polttoa ja kompostointia.

Roskaamisasiat tulevat viranomaisen tietoon yleensä valitusten ja haittailmoitusten perusteella. Tilanteen selvittämiseksi alueen haltijalta pyydetään selvitystä tai kohteeseen tehdään tarkastus. Roskaantuneiden alueiden valvonta suoritetaan tarvittaessa yhteistyössä rakennusvalvontaviranomaisen kanssa.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi tarkastuksen nojalla antaa ei-luvanvaraista toimintaa koskevan yksittäisen määräyksen, joka on tarpeen roskaantumisen ehkäisemiseksi tai jätehuollon asianmukaiseksi järjestämiseksi. Yksittäisen määräyksen antaminen on luonteeltaan hallintopakkoa kevyempi toimenpide.

5.4. Muu lainsäädännön valvonta

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella on ympäristönsuojelu-, maa-aines- ja jätelain valvonnan lisäksi valvontatehtäviä muun muassa vesihuoltolaissa, maastoliikennelaissa, vesilaissa ja luonnonsuojelulaissa.

Vesihuoltolain valvonta

Vesihuoltolain osalta kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen valvonta kohdistuu lähinnä vesihuoltolaitoksen verkostoon liittymisvelvollisuuden valvontaan. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen toimii vesihuoltolain (119/2001) mukaisena valvontaviranomaisena ja käsittelee lain 11 §:n tai 17 c §:n mukaisia vapautushakemuksia. Kunnassa kartoitettiin vesilaitoksen verkostoihin liittymättömiä kiinteistöjä projektiluonteisesti vuoden 2018 lopussa, kartoituksen johdosta saatujen vapautushakemusten käsittely on kesken. Vesihuoltolain valvonta ei sisällä suunnitelmallista valvontaa.

Jos tarkastuksessa on sovittu korjauksista tai muutoksista tietyssä aikataulussa, näiden toimenpiteiden toteutumista seurataan. Seuranta on mahdollista seuraavassa tarkastuksessa, taikka toimenpiteiden suorittamisesta pyydetään ilmoittamaan kirjallisesti tiettyyn ajankohtaan mennessä. Joskus asian voi tarkistaa puhelimitse, kun taas jotkut asiat on syytä tarkistaa paikan päällä.

Tarkastuksen tavoitteena on selvittää, onko toiminta lakien ja niiden perusteella annettujen määräysten sekä ympäristöluvan mukaista. Tiedottamisen ja neuvonnan kannalta on hyvä muistaa ottaa esille myös seuraavat asiat: edellisessä tarkastuksessa havaitut epäkohdat, lupaehtojen muutostarpeet, vuosiraporteissa ilmoitetut tarkkailutulokset, tarkkailun käytännön suorittaminen, tarkkailun jatkamisen tai muuttamisen tarve, mahdolliset asianosaisten ym. yhteydenotot laitosta koskevista asioista, uudet, laitosta koskevat säädökset ja ohjeet, ympäristön tilaa koskevat tutkimukset esim. laitoksen lähialueilta ja ympäristöalaa koskevat toimialalle soveltuvat koulutukset.

Mikäli toiminnanharjoittaja ei noudata lakeja tai niiden nojalla annettuja asetuksia tai määräyksiä, voi viranomainen tehostaa määräystä hallintopakolla. Se on hallinnollinen keino velvoitetun pakottamiseksi tekemään jotain tai olemaan tekemättä jotain. Säännökset hallintopakosta löytyvät uhkasakkolaista (UHKASAKKO L 1113/1990) sekä yleisestä hallintoa säätelevästä hallintolaista (HL 434/2003). Hallintopakkoprosessi on kaksivaiheinen: ensin velvoitteen ja siihen liitettävän tehosteen asettaminen ja myöhemmin mahdollisesti tehosteen tuomitseminen/täytäntöönpano.

Tapauskohteisesti tulee harkittavaksi myös tutkintapyynnön tekeminen poliisille. YSL 188 §:n mukaan valvontaviranomaisen tulee tehdä ilmoitus 224 ja 225 §:ssä tarkoitettua teosta tai laiminlyönnistä (mm. ympäristön turmeleminen) poliisille esitutkintaa varten. Ilmoitus saadaan kuitenkin jättää tekemättä, jos tekoa on pidettävä olosuhteet huomioon ottaen vähäisenä eikä yleisen edun ole katsottava vaativan syytteen nostamista.

7. VALVONTASUUNNITELMAN PÄIVITTÄMINEN

Ympäristösihteeri tarkastaa ja päivittää valvontasuunnitelman ja valvontaohjelman vuosittain. Vuosittaisessa päivityksessä lisätään valvontaohjelmaan mahdolliset uudet valvottavat kohteet ja poistetaan lopettaneet kohteet sekä tarkistetaan toteutuneet tarkastukset. Valvontasuunnitelman päivitykset käsitellään ympäristölautakunnassa, jos suunnitelmaan tehdään olennaisia sisällöllisiä muutoksia. Valvontasuunnitelman mukaiset toteutuneet tarkastusmäärät raportoidaan vuosittain ympäristölautakunnalle. Raportoinnin ja vuosikertomuksen muotoa kehitetään ja täydennetään tulevana vuosina resurssien ja työtilanteen mukaan.